

DULA II

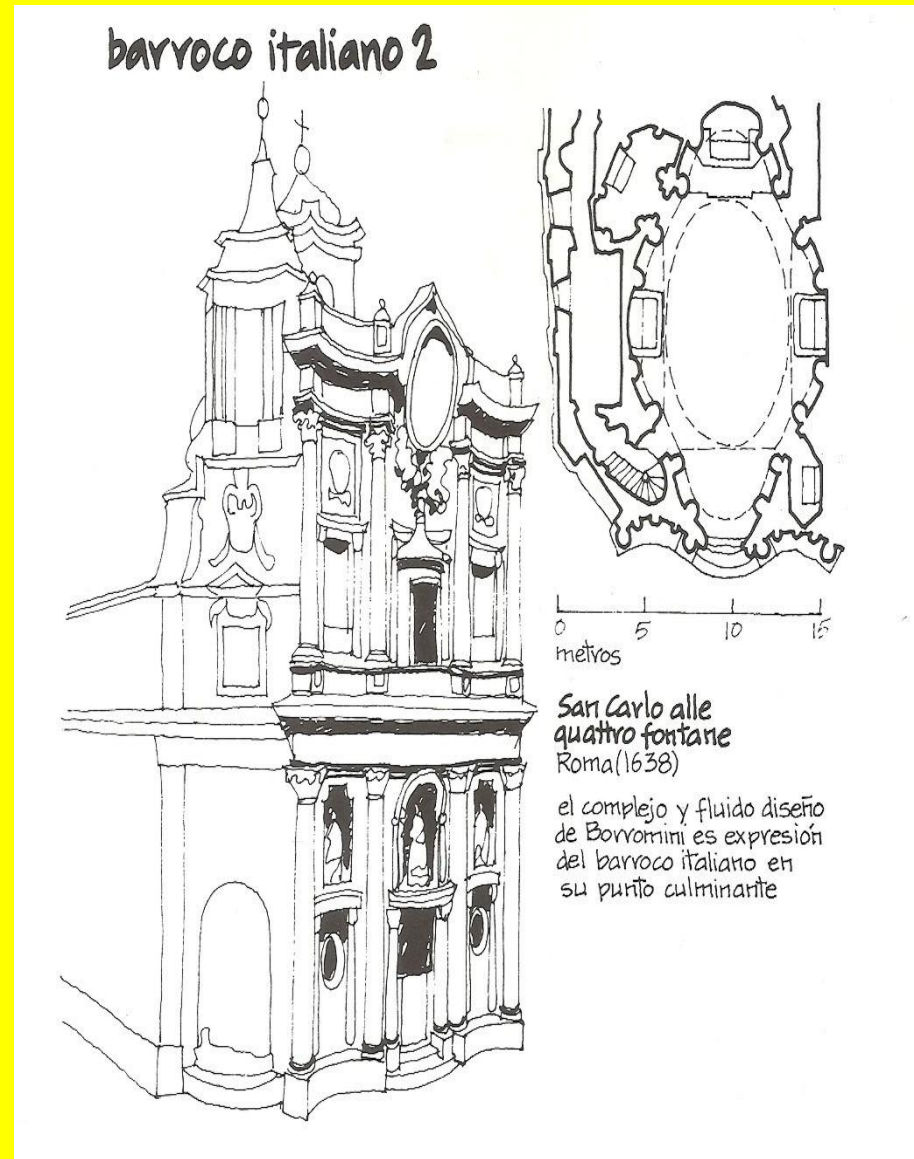
III. Koloniální umění: latinskoamerické baroko

Charakteristika latinskoamerického barokního umění

- Těžba drahých kovů – Baroko → velká umělecká centra v okolí dolů: Nové Španělsko (Zacatecas, Guanajato, Taxco), Místokrálovství Peru (Potosí v dnešní Bolívii), Brazílie (Ouro Preto)
- Rozdíly mezi Š/P uměním.
- Německý vliv je patrný v JA a na SV Brazílie
- Postoj Církve – Nový svět jako nová příležitost
 - Nedostatek evropských řemeslníků → přejímání indiánských uměleckých forem a technik
 - Rozdíly mezi řádovou (misie, tendence ke strohosti) a světskou církví (bujaré Baroko)
- Přejímání dom. technik a materiálů:
 - Zemětřesení
 - Nedostatek materiálu používaného standardně v E
 - Ventilace (tropy)
 - Domorodé techniky a vkus přirozeně přetrvávají a v koloniálním umění se projevují s různou intenzitou → mísení evropských a domorodých forem a technik
 - MA a Peru: stavební dělníci I či mesticové (řada zedníků se vyučila ještě v předkolumbovských dobách, např. Zapotékové či Aymarové)
 - Brazílie: černoši a mulati
 - V dekoru v interiéru i exteriéru se objevuje domorodá flora a fauna, jakož i samotní Indiáni
 - Důraz na ornament a plošnost/pro Evropu je typická plasticita

Baroko

- * Řím – odpověď katolické církve na vzrůstající vliv protestantství (M. Luther)
- Dynamika
- Křivky a voluty
- Naturalismus
- Mytologie a historické náměty
- Světlo a stín
- Šroubovice (tordovaný sloup, postoj)
- Rozdíly mezi LA/E – velká vzdálenost, geo rozmanitost – „chronologická anarchie“ či „slohový anachronismus“
- Obecně lze říci, že se slohy v jejich čisté podobě se setkáváme v centrech Š vlivu (Mexiko, Salvador, B)/periferie
- nejhezčí koloniální města LA (Mexiko, Antigua Guatemala, Lima, Cuzco, Potosí, Ouro Preto, Bahía)

Formální rysy char. pro MB:

- **BARVA:** jeden ze základních formálních prvků mexického umění obecně
 - např. kombinace kamene *tezontle a chiluca*

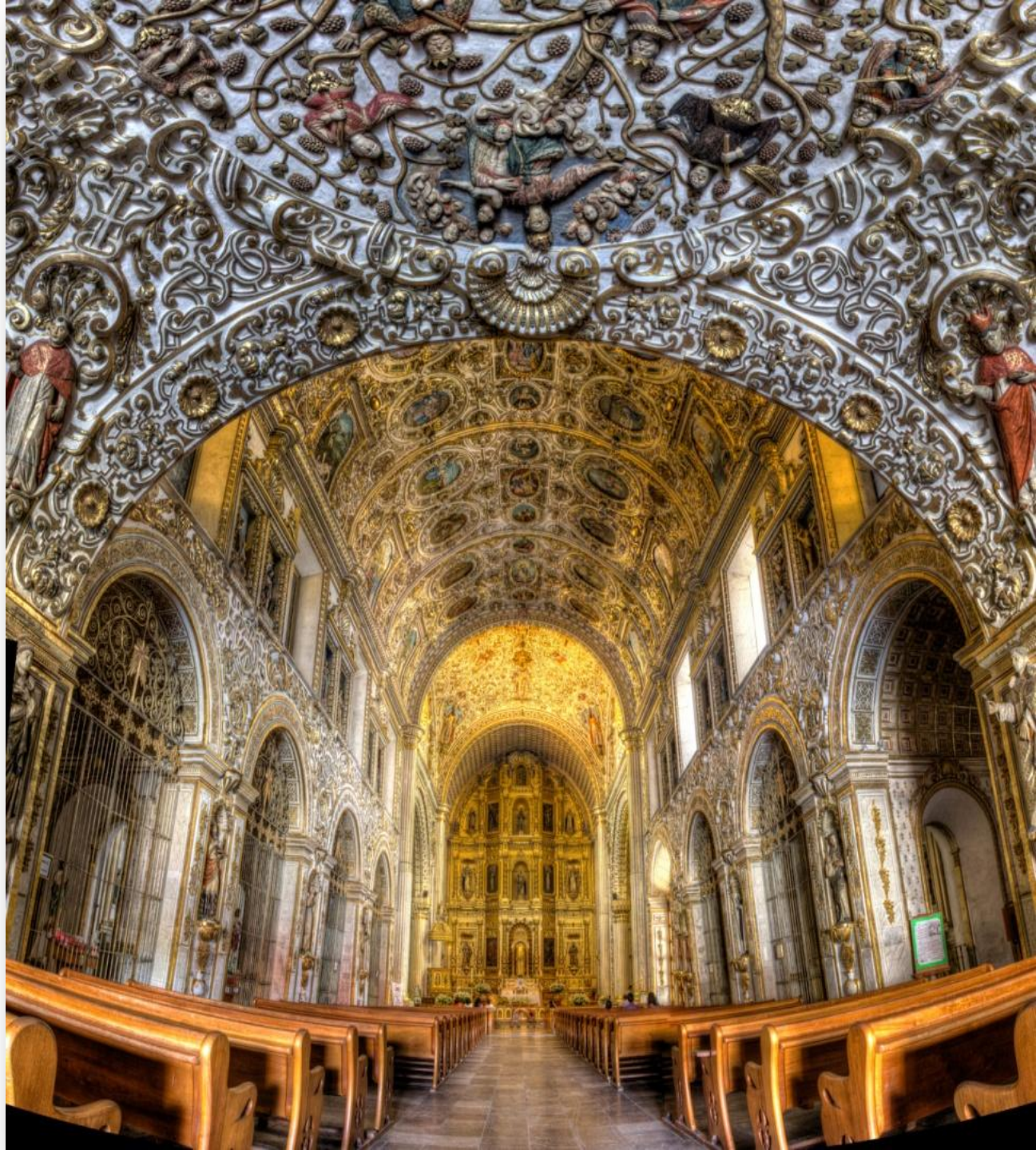
Tezontle:
pórovitý
kámen
vulkanického
původu,
červené
barvy
Chiluca:
kámen bílé
až šedivé
barvy

Mexický štuk

- Polychromovaný
- Specifický výraz → jeden z přínosů LA světovému umění

Štuk (z it. *stucco*): směs písku, vápna, případně sádky či cementu, jež se užívá na svrchní vrstvu omítky. Dříve se z něj tvořily plastické ozdoby, reliéfy a římsy na průčelích, stropěch a stěnách kostelů, zámeckých i měšťanských budov.

Př. Kostel Santo Domingo, interiér a detail - genealogický strom sv. Dominika. Oaxaca, Mexiko.

Př. Interiér kaple Rosario, Puebla, Mexiko, 1690.

Azulejos

- čtvercová glazovaná keramická kachlička s barevnou výzdobou, v Mexiku vznikly dokonce lokální „školy“ zaměřené na jejich výrobu
- Příklad „escuela de Puebla“: dlaždice s arabeskami v žlutých, červených a modrých tónech

Příklad „Casa de los muñecos“.
Puebla, Mexiko. 18. století.

Př. Kostel sv. Františka. Průčelí a detail. Acatepec, Puebla, Mexiko. 18. století.

Sloup *Estípite*

- tradiční prvek evropské architektury/v Mexiku se natolik rozšířil, že se stal jedním z charakteristických rysů tamější barokní architektury, jednoduchý i zdvojený

Estípite:
dekorativní
sloup či pilíř
zúžující se
směrem
dolů

Př. Jezuitský kostel sv. Martina, kostelní portál.
Tepotzotlan, Mexiko.

Mexická metropolitní katedrála

- **Lorenzo Rodríguez** (*cca 1704, Španělsko)
 - Nejvýraznější osobnost MB
 - zahrnul do své práce původní indiánské prvky a gusto
 - Nejvýznamnější dílo: kaple Sagrario přiléhající z levé strany ke katedrále:
 - 2 fasády
 - Estípite
 - „oltáňní fasáda“
 - Barevný kontrast (chiluca/tezontle)

„Horror vacui“

- důraz na dekor (spojení předkolumbovské a islámské tradice)

Př. Katedrála v Zacatecas, detail průčelí.
Mexiko. 18. století.

Př. Katedrála v Zacatecas. Mexiko. 18. století.

Oltářní průčelí

Oltářní průčelí: dekorativní fasáda, jejíž řešení vychází z pojetí retáblu nebo li oltářní stěny.

Př. Jezuitský kostel sv. Martina, průčelí. Tepotzotlan, Mexiko.

Př. Jezuitský kostel sv. Martina, interiér, hlavní oltář. Tepotzotlan, Mexiko.

Camarín

Camarín (šj. - komůrka): kaple či nika šp. původu nacházející za či nad oltářem; obvykle je v ní ztvárněn obraz Panny Marie.

Loreta (it.): kaple napodobující Svatou chýši Panny Marie, již dle legendy přenesly z Nazaretu do loreta andělé; od 16. století obestavována na poutních místech

Př. Kostel sv. Martina, „camarín“ lorety. Tepotzotlan, Mexiko. 1679-1680.

- Koloniální architektura odráží rozdíly ve společnosti → velká města (architektura dle evropských zjm. španělských vzorů)/periferie (lidová architektura s indiánskými a mestickými prvky)

Př. Kostel Santa Maria Jolalpan průčelí, Mexiko.

Př. Diego Durán Berruecos, kostel San Sebastián y Santa Prisca, průčelí. Taxco, Mexiko. 1751.

Lidové Baroko

- Např. okolí Puebly:
 - Santa Maria Tlancualpican
 - Santa Ana Jolalpan
 - San Lucás Tzicatlan
 - Jesus Nazareno Tepalcingo

Indiánské prvky

Indiatida: americká variace na prvek původní řecké architektury – karyatid, což je socha ženy plnící nosnou či dekorativní funkci sloupu v architektuře.

Př. Kostel Panny Marie, indiánská verze růžencové kaple. Tonantzintla, Puebla, Mexiko. 18. století.

Malířství

- Až do vzniku samostatného mexického státu zůstanou dějiny mexického malířství pod vlivem E/nevznikly zde žádné mestické umělecké školy jako v Cuzcu či Potosí
- Mestický vliv v M se projevuje především v architektuře a bohatém dekoru
- Vrchol MB, které se neslo v duchu E tvorby:
 - **Cristóbal de Villalpando**
 - **Juan Correa**
 - oba byli velmi plodní, styl jejich práce byl proměnlivý – od tmavých obrazů k obrazům s dynamickými figurami a živými barevnými tóny

Cristóbal de Villalpando (1649 - 1714)

- katedrály v Méxicu a Puebla
- Jezuitský kostel La Profesa v Méxicu

Př. Cristóbal de Villalpando. Altar de los Reyes. Katedrála Puebla, México.

Juan Correa (1646 – 1716)

Př. Nanebevzetí Panny Marie. Sakristie metropolitní katedrály Mexiko.

Miguel de Cabrera (1695-1768)

Př. Portrét Sor Juany Inés de la Cruz. Olej na látce. 209 x 140 cm. 1751. MNH, Mexiko.

Př. *De chino cambujo e india, loba*. 1763. Olej na plátně. Museo de Madrid, Španělsko.

Pintura de las castas

- 17.-18. století
- NŠ a Peru

Př. Anonym. *De español e india produce mestizo*. 18. století.

Př. Anonym. 18. století. Národní muzeum Místokrálovství, Tepotztlán, Mexiko.

Monjas Coronadas (NE)/Monjas Muertas (Kol) – 17. až 19. století

Profesó el día 20. de Mayo de edad de 18 años cinco dias, se llama Sor Maria Juana de Señor San Rafael y Martines hija de Don Miguel Martines y de D^{ña} Anna de Vieira, de la Ciudad de Tepic Año de 1810.
La M. Juana fue contadora, escribana y varias veces Priora. Falleció el día 18 de Octubre de 1881 siendo la última Priora de este Convento de N. M. Santa Clara de Tepic.

Př. Victorino García (1791-1870). *Josefa de la Concepción*. ca. 1809. Olej na plátně. Sběrka Granahorrar Muzeum , Kolumbie.

Př. Sor Mara Juana de San Rafael. 19. století.

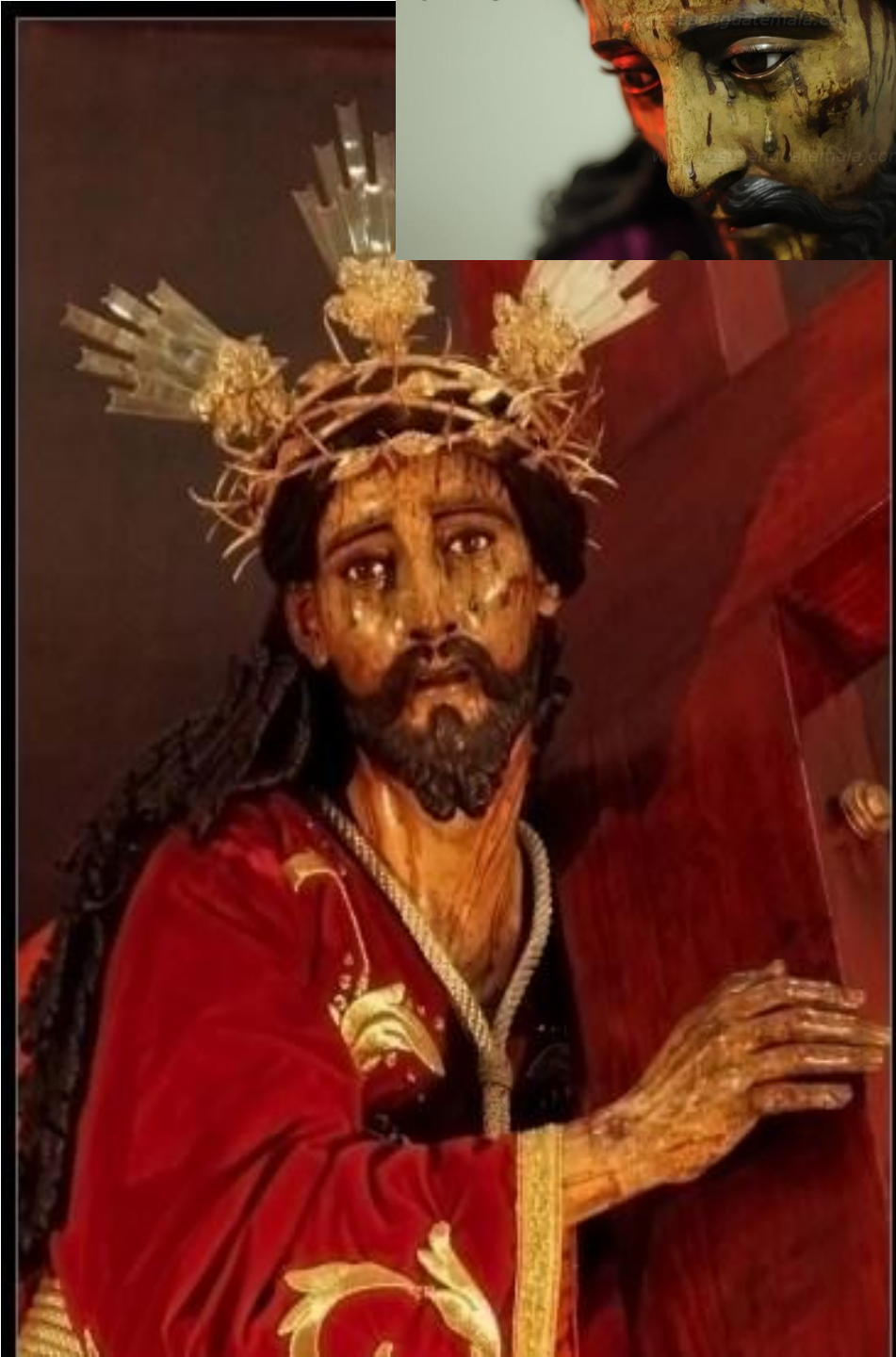
Sochařství

- Rozdíl mezi evropským a kreolským vkusem je patrný i v sochařství
- Od 16. století se sochařství uplatňuje zejm. v náboženském umění:
 - V architektuře (fasády kostelů a kaplí)
 - Ve výzdobě oltářů
- **Jerónimo Albás**
 - 1. ½ 18. stol.
- Různé školy:
 - Puebla, Querétaro – návaznost na evropské vzory (zejm. práce španělského sochaře Juana Martíneze Montaňese či Pedra de Mena)

Sochařství

- Oblíbené techniky pocházející ze Š :
 - **Estofado** (ze šp. Estofa - látka): španělská polychromie 16. století, která se liší konečnou úpravou (pomocí speciálního rydla se odstraní vrstva barvy zpět na zlatý podklad)
 - **Encarnado**: realistická polychromie (zbarvení tváří a údů)

Př. *Ježíš Kristus nesoucí kříž*. Dřevěné polychromovaná socha, techniky estofado a encarnado, ½ 18. století, Guatemala.

Baroko ve Stř. A

- Charakteristika:
 - **Bílý štuk** (zjm. Guatemala)
 - Jednoduché **oltářní fasády** (Venezuela, Střední Amerika a Antily)
 - **Estípíte**: hexagonální, zvlněný a s rozetou ve středu
 - **oblouk** a jeho různé variace
 - **Tordovaný pilastr** užitý ve fasádě
 - Hluboko zapuštěné okno „**volské oko**“ (Guatemala, kostel typu Lima)
- Zemětřesení byla po celé 18. století ve Stř. A silná → silné zdi, opěrné pilíře, mohutné zdi

Antigua Guatemala

- Město postihla řada zemětřesení (1717, 1751, 1773)

Př. José de Porras. Katedrála, *1699-1710, Antigua, Guatemala.
Př. Fasáda kostel La Merced, Antigua Guatemala.

Světská architektura

- Početné jednopodlažní domy
- 3 paláce, které přežily zemětřesení
 - Radnice
 - Generální kapitanát
 - Univerzita

Př. Univerzita, cca 1763, Antigua, Guatemala.

Honduras a Nicaragua

- Vliv stylu Antiguy Guatemaly
- Též oblast sužovaná zemětřesením – stavby se silnými mohutnými zdmi
- Charakteristickým znakem kostelní architektury Hondurasu – torčovaný sloup
 - Katedrála v Tegucigalpě
 - Kostely v Tegucigalpě či Sabana Grande
 - Los Dolores, Comayagüela

Karibik a pobřeží Stř. A

- Koloniální města: Ticul, Maní, Valladolid, Izamal, Mérida, Panama
- Charakteristický znak: barokní **zvonový štít** (Karibik a S Yucatánu)

Kuba

- Kuba:
 - Mudéjárský styl jak v náboženské, tak ve světské architektuře
 - Nerozvinulo se zde mestické umění
 - Kubánský barok je střízlivý/zbytek LA

Míst. Nová Granada

- Silné administrativní a umělecké vazby s Evropou/přes nespočet nativních umělců
 - Juan Carlos
 - Antonio Chaquiri
 - Manuel, Juan a Diego Criollo
 - Antonio Guambactolo, hlavní architekt Q – „arquitecto mayor“
 - Od r. 1718 součást místokrálovství NG
- Charakteristický znak architektury města Quito a posléze i NG:
 - triumfální oblouk
 - **se sloupem estípíte se v JA setkáme zřídka**
 - Mudéjárský styl:
 - Nejprve se uchytil v Q a poté se rozšířil téměř po celé JA (až po dnešní bolivijské město Sucre, dříve Chuquisaca)
 - bohatě zdobené dřevěné trámy, oltáře, stropy, sloupy, falešné sloupy
 - Barva: zlatá na červeném pozadí (Tunja, Bogota, Popayan, Quito, Chuquisaca)

Nová Granada

Př. Hlavní oltář, José de Sandoval a Lorenzo de Lugo, Růžencová kaple, kostel Santo Domingo, Tunja, Kolumbie.

Př. Kostel sv. Františka, Bogota, Kolumbie.

Př. Jezuitský kostel, Quito, Ekvádor.

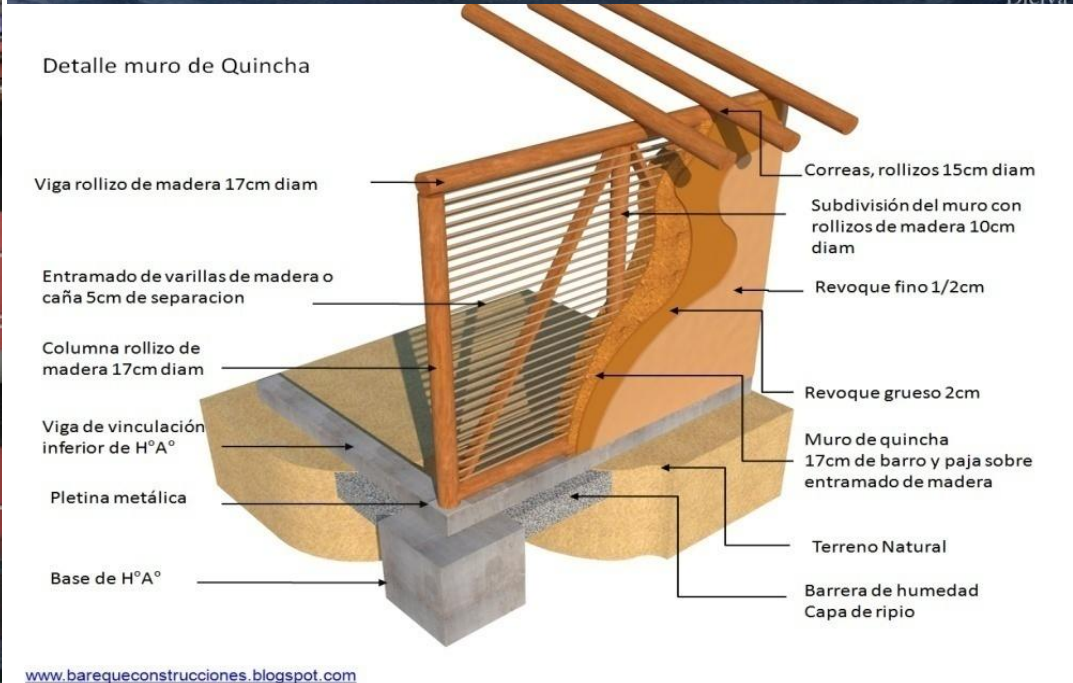

Př. Vignola, kostel II Gesu. Řím.

Barokní umění místokrálovství Peru

- Peruánský Barok
 - Změny ≈ častá zemětřesení
 - Mísení evropských a nativních prvků (vzrůstající směrem do vnitrozemí)
- Peruánská stavební technika „*quincha*“
 - Velmi efektivní – častá zemětřesení
 - Konstrukce ze dřeva a rákosu, omítka
- Pro Limu je charakteristické:
 - Bosáž
 - Kordonová římsa po obvodu celé stavby
- Vliv Š:
 - Oltářní fasády
 - Mudéjářský styl
 - Prostorově výrazné oltáře

Př. Kostel sv. Augustina, Lima, Peru.

Př. Palác Torre Tagle, Lima, Peru.

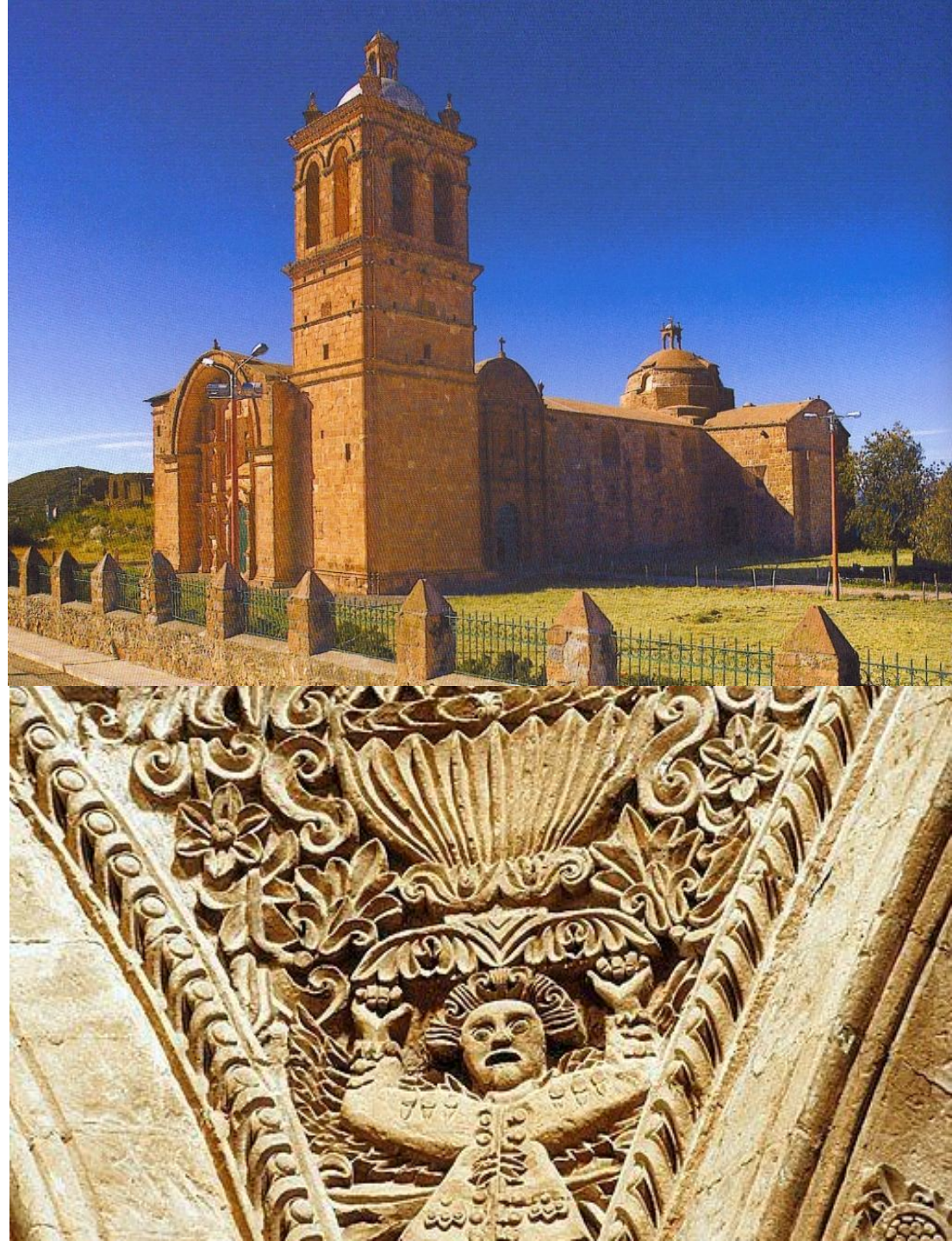
Architektura Arequipy

- Koloniální umění Arequipy z celku koloniálního umění JA vystupuje:
 - Odlišný stavební materiál: lávový kámen (vulkán Misti) → pórovitý, bílé barvy, snadno zpracovatelný → bohatý nespoutaný dekor
 - Kostely (≈ zemětřesení): tlusté zdi, silné stupňovité opěrné pilíře

Architektura Altiplana

- okolí jezera Titicaca
- Charakteristické rysy:
 - Kostel, jehož valená klenba je prodloužena tak, že vytváří niku nad průčelím
 - Dekor s indiánskými a mestickými prvky „džungle prvků“: exotické ptactvo, hlavy I, pentle, kukuřičné klasy, prvky z předkolumbovské mytologie(kočkovitá šelma)
 - Kostely v Zepita, Ilave, Juliaca, Acora, Juli, Puno, Pomata

Př. Klenba kupole, kostel Santiago, Pomata, Peru.

Architektura Potosí

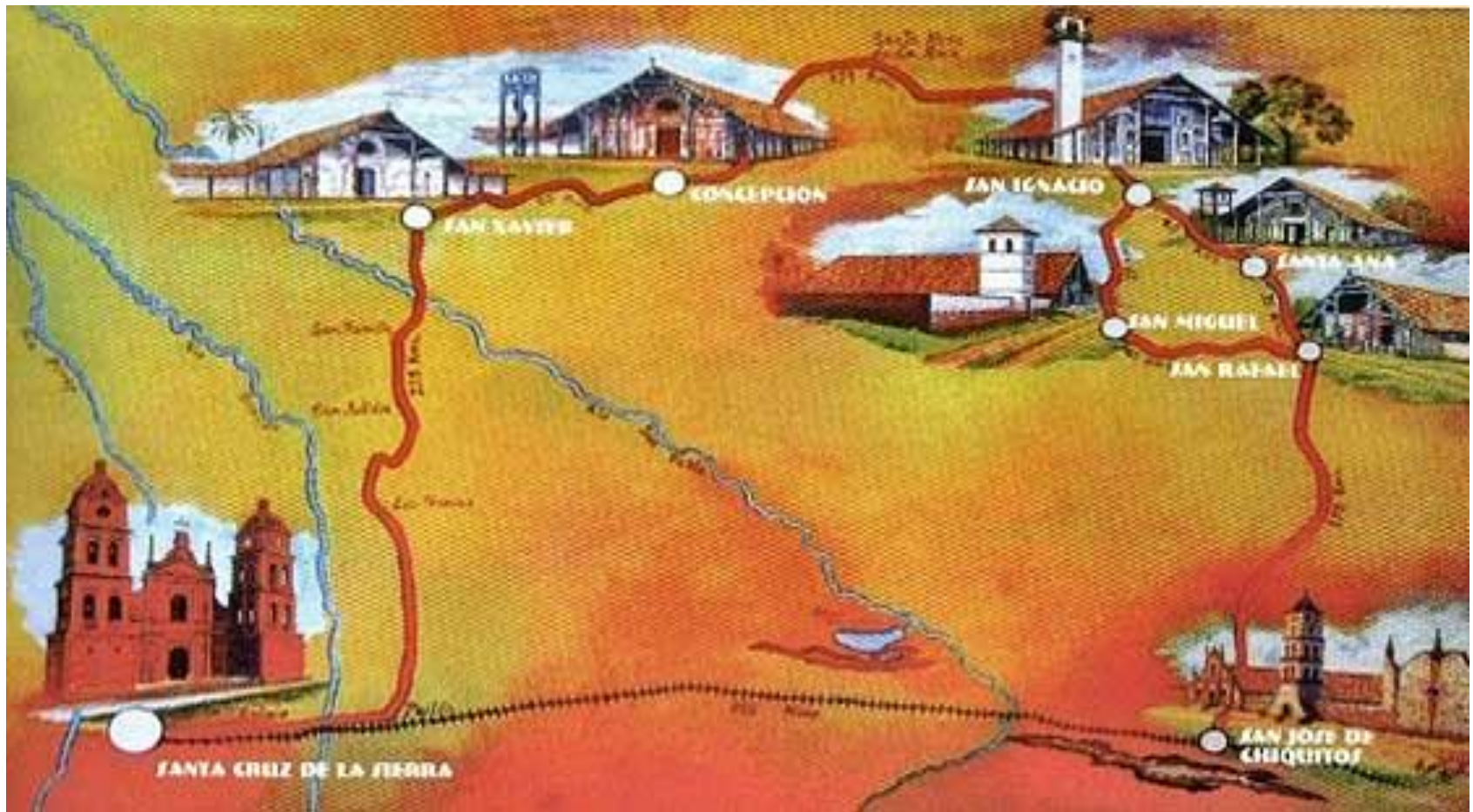
Př. Hlavní portál, Kostel sv. Vavřince, Potosí, Bolívie.

Jezuitské misie

Dostupnost dřeva podnítila rozvoj dřevěné hrázděné architektury (Paraguay, Bolívie a Stř. A – Moxos, Chiquitos)

Projevuje se zde mudéjárský styl (kružba, arabeskový dekor).

Odolná proti zemětřesení.

Koloniální umění Chile

- V Chile se rozkvět B nekonal, barokní sloh se sem šířil plíživě a pomalu, rozmach umění zde nastal až později v neoklasicistní epoše na sklonku 18. a především v 19. století
 - Chudá oblast
 - žádná předkolumbovská civilizační střediska
 - Dlouhodobé střety s Araukány
- Chilské scéně domimnoval italský architekt **Joaquín Toesca** (1745-1799)
 - Metropolitní katedrála sv. Jakuba

Jezuitské (bavorské) baroko

- Jezuita Franz Grueber (1715-1767)
zavádí do Chile styl bavorského baroka

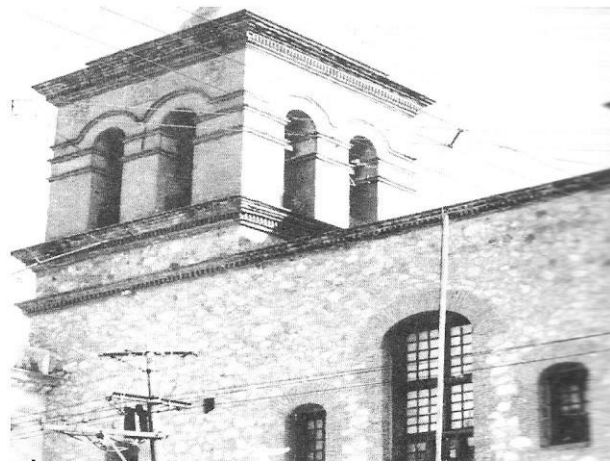
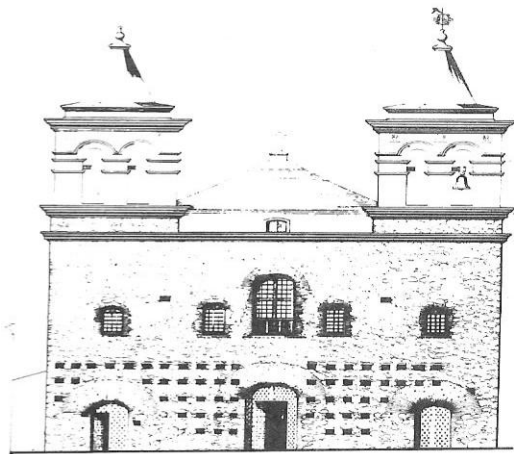
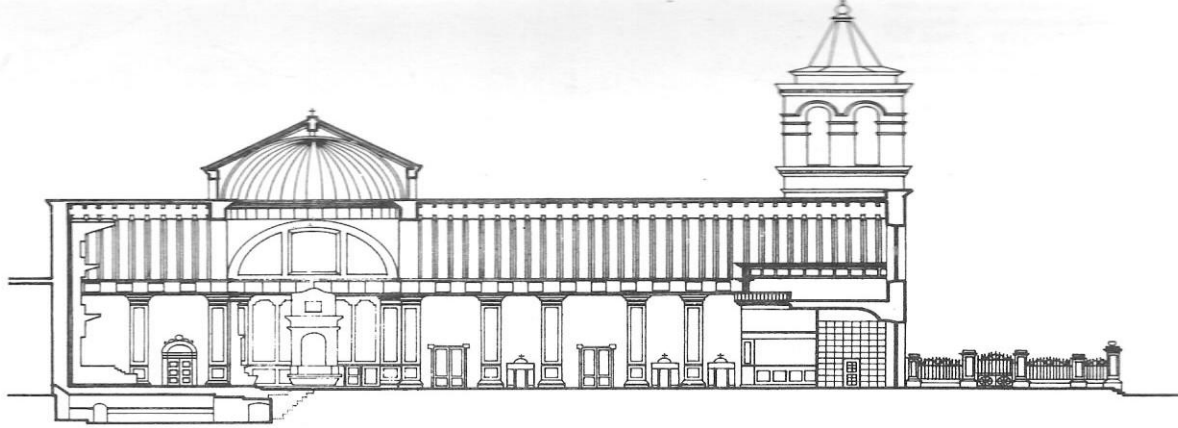

Koloniální umění Argentiny

Př. Univerzita v Argentině, centrum jezuitské vzdělanosti.

Př. Felipe Lemaire. Jezuitského kostel, Argentina

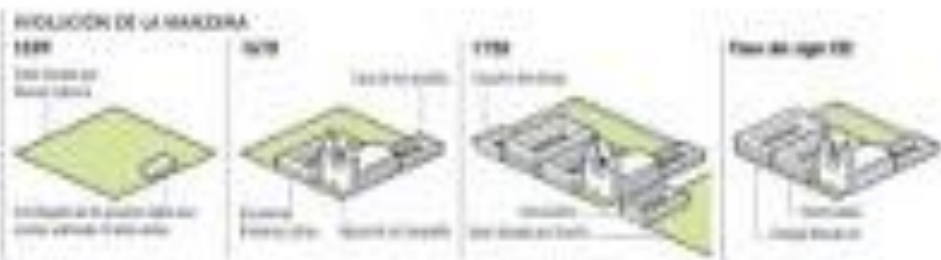

LEGADO ESPIRITUAL E INTELLECTUAL

Los edificios de la época de los jesuitas en América Latina son un legado que a lo largo de los siglos, han servido para el desarrollo de la cultura de América. Este legado, gracias al conocimiento de los jesuitas, permitió la construcción de una arquitectura que se adaptó a las necesidades de la América colonial. Los jesuitas, al llegar a América, se enfrentaron a la tarea de construir una cultura que se adaptara a la realidad local, pero sin perder de vista la herencia cultural y religiosa de Europa. Este legado arquitectónico es un testimonio de la capacidad de adaptación y creatividad de los jesuitas en un nuevo mundo.

LA MANZANA EN LA EPOCA DE LOS JESUITAS (1563-1763)
 El modelo de la manzana jesuita, adaptado a las condiciones locales, se convirtió en un modelo de urbanismo que se replicó en América Latina. Este modelo se basaba en la creación de un espacio urbano que fuera funcional y estético, y que permitiera la convivencia de la comunidad.

EL TECHO DE LA IGLESIA

El techo de la iglesia es un elemento clave en la arquitectura jesuita. Este elemento, al ser un espacio cerrado, permitía la creación de un espacio interior que fuera funcional y estético. Este elemento, al ser un espacio cerrado, permitía la creación de un espacio interior que fuera funcional y estético.

MANZANA DE LA MANZANA

1563-1564: Una plaza de forma cuadrada.
 1676: Una plaza central.
 1719: Una plaza central con un edificio central.
 Plan de 1763: Una plaza central con un edificio central y un espacio para un jardín.

REMANENTE DEL TECHO

1563: Una plaza de forma cuadrada.
 1676: Una plaza central.
 1719: Una plaza central con un edificio central.
 Plan de 1763: Una plaza central con un edificio central y un espacio para un jardín.

LA MANZANA DE LA MANZANA

1563: Una plaza de forma cuadrada.
 1676: Una plaza central.
 1719: Una plaza central con un edificio central.
 Plan de 1763: Una plaza central con un edificio central y un espacio para un jardín.

Vojenská architektura

- V důsledku stále častějších pirátských nájezdů byla španělská koruna nucena vystavit po celém atlantském pobřeží Západních Indií(od Floridy po Magalhaensovu úžinu) síť opevnění
 - Citadely
 - Pevnosti
- Filip II.
 - vojenský velitel Juan de Tejada
 - Italský architekt Nautista Antonelli
 - Nájezdy pirátů (Drake, Morgan)
- PŘ. Puerto Rico:
 - Citadela neboli hrad sv. Filipa Maurského
 - 3 menší pevnosti
 - 6 velkých pevností
 - 2 hrady sv. Kryštofa a sv. Jeronýma s 15 bastiony a půlbastiony, 8 střílnami, 3 sklady na střelný prach, 3 obrannými liniemi, téměř 2,5 mílemi zdí, řadou strážnic
 - Cca 2 míle podzemních chodeb, kasárna, káznice

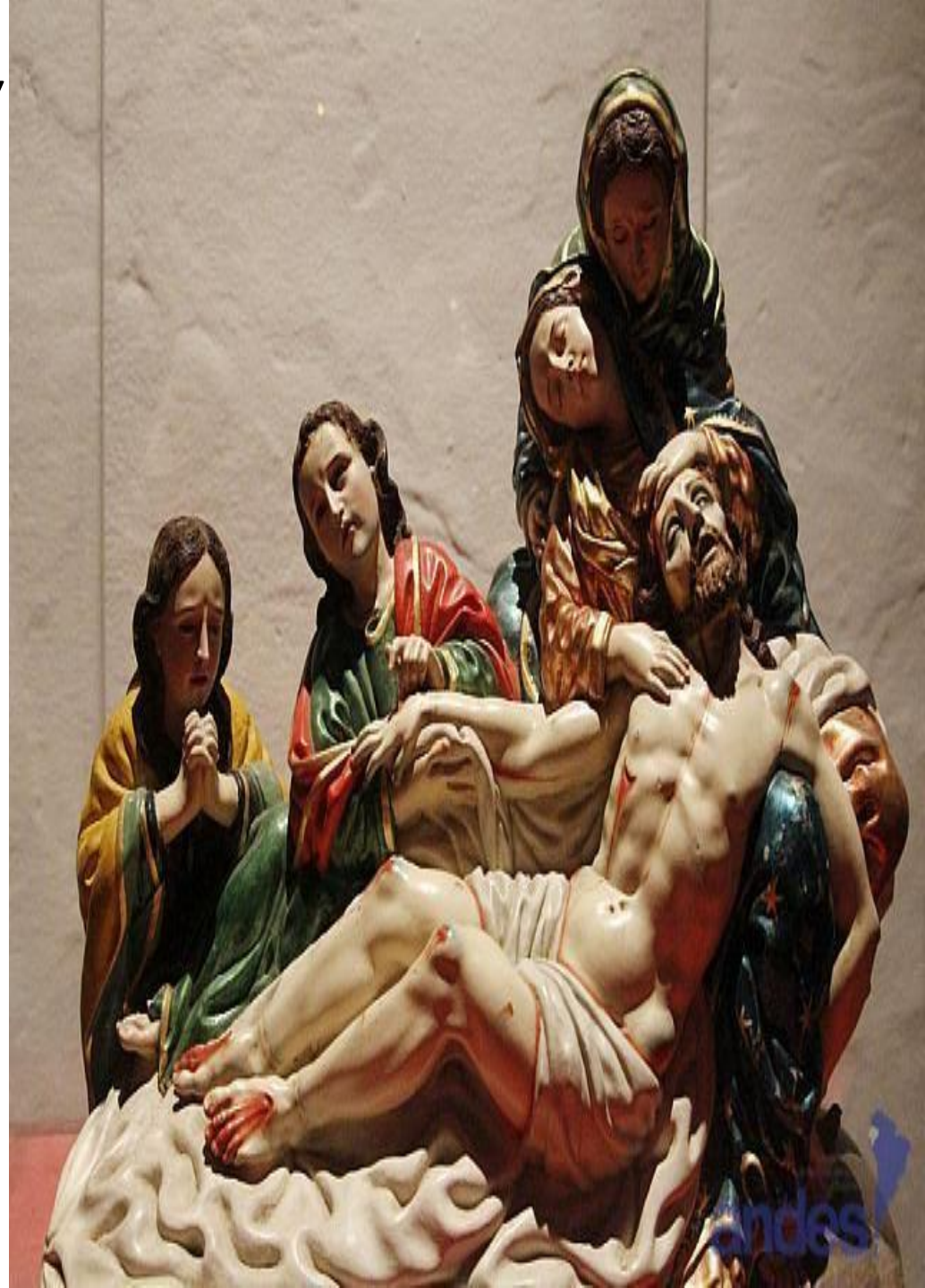
Sochařství Míst. Peru:

- **Centrum** (hlavní města, přístavy)/**periferie** (vnitrozemí)
 - evropocentrismus, vliv Š sochařů jako byl Juan Martínez Montañés
 - *Mestizaje*
 - Mestické umělecké školy
 - Převažuje práce ve dřevě
- **Quitská umělecká škola:** 17.-19. století, vrchol v 18. století
- **Představitelé:**
 - 2 ženy!!
 - Sestry (i řádové) María Estefanía de San José a sestra Magdalena (1/2 18. století, kostel Carmen Moderno aj. kostely v Quitu)
- **Bernardo Lagarda:**
 - **Autor nového ikonografického typu „Madona z Quita“**
 - jeho PM se prodávali od Popayanu až po Limu
 - kostel La Merced a jezuitské kostely
- **Charakteristické rysy:**
 - Používání lesklých/matných barev

Manuel Chili „Caspicara“

- (1723-1796)
- Jeho sochy se inspirují E (Š a I) vzory
- Legardův žák
- Video na youtube:
<http://www.youtube.com/watch?v=fzU2JmzXR0>
- Charakteristické rysy:
 - Důraz na draperii a výraz tváře
 - Expresivnost, hloubka náboženského citu

Př. Caspicara. *Sábana Santa*. 18. století, Katedrála v Quitu, Ekvádor.

Malířství Míst. Peru

- Tři velikáni:
 - Miguel de Santiago
 - Gregorio Vázquez de Arce y Ceballos
 - Miguel de Holguín
- Mestické školy: Quito, Cuzco, Potosí

Použitá literatura

- Armella de Aspe, Virginia. Tesoros de la Pinacoteca Virreinal. México, D.F.: Fomento Cultura Banamex, a.s., 1993. ISBN 968-7009-38-1.
- GUTIÉRREZ, Ramón, ed. *Barroco iberoamericano: de los Andes a las pampas*. Barcelona: Lunweg, ©1997. 483 s. ISBN 84-7782-440-1.
- LÓPEZ, Santiago Sebastián, FIGUEROA, José De Mesa a DE MESA, Teresa Gisbert. *Summa artis: Historia general del arte. Vol. 28, Arte Iberoamericano desde la colonización a la independencia. 1. parte. 2. ed.* Madrid: Espasa-Calpe, 1985. 1 sv.
- MORENO VILLA, José. *La escultura colonial mexicana*. 1. edición (F.C.E.). México: Fondo do Cultura Económica, 1986. 110 s., 138 s. obr. příl. Arte universal. ISBN 968-16-2235-9.
- Serpiente Virreinal in Artes de México.
- Palacios de la Nueva España in Artes de México.
- Vargaslugo, Elisa (ed.). Parábola Novohispana. Cristo en el Arte Virreinal. México, D.F.: Fomento cultural Banamex, a.s., 2000. ISBN 968-7009-95-0.
- Martí Cotarelo, Mónica. Miguel Cabrera. Un Pintor de su tiempo. México, D.F.: CONACULTA, 1999. ISBN 970-18-1938-1.
- Vargaslugo, Elisa (ed.). Imágenes de los naturales en el Arte de la Nueva España. Siglos XVI al XVIII. México, D.F.: Fomento Cultural BANAMEX, . ISBN 968-5234-50-7.
- Rodríguez-Miaja, Fernando E. Juan Tinoco. Gloria de Pitura Poblana. México, D.F.: CONACULTA, 2000. ISBN 970-5-0555-4.
- Leonardini, Nanda. Jos Salomé Pina. La Solidez de un alma Pictórica. México, D.F.: CONACULTA, 2000. ISBN 970-35-0553-8.